

TÖBBSÉGI DEMOKRÁCIA ÉS HATALOM- MEGOSZTÁS

POKOL BÉLA

A nyugati világban az elmúlt bő félévszázadban a tömegdemokráciák helyére jurisztokráciával vegyített hatalmi szerkezet jött létre az alkotmánybíróságok és más főbíróságok törvényhozási kormánytöbbséget korlátozó hatalmával, amelyet elnevezésben is helyesebb jurisztokratikus demokráciáknak illetni.¹ Ám ez még demokrácia, mert a hatalmilag legyengített törvényhozási többség a vele szemben felerősített ellenhatalmak fölé kerekedve, alkotmányozó többséget is elérő formában, az egész államhatalmat még az állampolgárok milliói-ból álló népakarat alá tudja rendelni. Ez a hatalmi szerkezet a '80-as évektől kezdve az európai kontinens államaira is átterjedt, és a mai demokráciák fő szabály szerint már jurisztokratikus demokráciákat jelentenek.

JURISZTOKRÁCIA

A demokrácián nyugvó hatalmi gépezetet ismerjük: ennek felépítéséért folyt a küzdelem a rendszerváltás idején. Többpártrendszer, parlamenti választások, többségi kormányalakítás, a kormánybuktatás lehetősége, plurális média stb. Az ennek helyére nyomuló jurisztokrácia a hatalmi gépezetét szintén tagoltan, több dimenzióban építi ki. Míg a demokráciában az alapot a pártok és küzdelmeik jelentik, addig a jurisztokráciában a jogászharcosok szerveződése, mely utóbbiak mozgalmi jogász szerepüket jórészt elfedve a „jogvédő” elnevezés alatt tudták megjeleníteni tevékenységüket a köznyelvben.

A jurisztokratikus hatalmi gépezet jogászharcosai számára az alkotmánybíróság és más főbíróságok ugyanazt jelentik, mint a demokrácia pártpolitikusai számára a parlamentek. Míg az utóbbiak a választásokon küzdenek meg egymással, hogy bejussanak a parlamentbe, és ott többséget szerezve a kormányhatalom birtokába kerüljenek – vagy legalább ellenzékként legyenek ott, az ország szeme előtt ostorozva a kormány intézkedéseit –, addig a jogvédőknek maszkírozott jogászharcos-egyesületek (vagy más néven a „civiltek”, NGO-k)

¹ Ennek elemzéséhez lásd POKOL Béla: *Európai jurisztokrácia. Az Európai Unió jurisztokratikus szerkezetének kérdései*, Dialóg Campus, Budapest, 2019.

Demokratikus többség – A Millenniumi emlékmű a Hősök terén 1989. június 16-án,
Nagy Imre és mártírtársai újratemetésének napján
(Fortepan)

a hatalmi szerkezet már nem a demokrácián, hanem a jurisztokrácián nyugszik

ugyanazt az alkotmánybíróságokon és felsőbbbíróságokon, illetve a globális emberjogi bíróságokon keresztül igyekeznek elérni, és az ottani ítéletekkel ösztökélik a céljaik szerint a társadalom átformálását. Ám ez csak a jurisztokrácia alapszerkezetét jelenti, és emellett a politikai küzdelmekre átépített jogrendszer teljes szerkezetét igyekeznek megszállni és céljaik szolgálatába állítani.

A civilszervezeteknek nevezett szerveződések legnagyobb része vagy kifejezetten „jogvédő” elnevezés alatt jelenik meg a nyilvánosság előtt, vagy valamilyen fokban ezt a tevékenységet is hangsúlyozza a médiahíradásokban. Az angol nyelvű rövidítéssel NGO (*non-governmental organization*) elnevezés alatt világszerte találkozunk velük, és valahogy úgy jelennek meg – főként a számukra baráti médiumokban –, mint az önző pártpolitikai tevékenységgel szembeni önzetlen, emberbaráti humanizmus kifejeződései. Ám ha valaki közelebről kutatja ezeket, akkor a háttérben nagyon hamar globális hatalmi csoportokra bukkan, amelyek a háttérben maradva alkotják meg és pénzelik őket, és tevékenységükkel ezek érdekeit és globális politikai célkitűzéseiket valósítják meg.

Bő húsz éve egy amerikai utamon bukkantam rá a *cause lawyering* (kö- rülbelül a „jó ügy jogászai”) elemzésekre, amelyek bemutatták a politikai harcok

parlamentből bírósági tárgyalótermekbe való átvitelének technikáit. Ezzel pedig a demokrácia helyett a jurisztokrácia útján való hatalomgyakorlás lopakodó kiépítését, amit – mivel bevett kifejezés erre még nem volt – *perlési politizálás*-nak neveztem el. Tágabban azonban jobb, ha a demokrácián nyugvó államhatalom helyetti

jurisztokratikus államnak nevezzük az így létrejött eltolódást. Itt a hatalmi szerkezet már nem a demokrácián, hanem a jurisztokrácián nyugszik, és a politikai küzdelmeket sokszor jogi áruhában vívják meg a demokráciában szokásos nyílt, pártok közötti összecsapások helyett.

Tézisszerűen le lehet szögezni, hogy amit a demokrácia számára a politikai pártok és küzdelmeik jelentenek, azt jelentik a jurisztokrácia és a jurisztokratikus hatalmi szerkezet számára a mozgalmi jogászok, a jogászharcosok részlegei, méghozzá a jogvédő narratíva alatt vagy más elnevezés alatt szerveződve.

NYUGATI DEMOKRÁCIÁK A 20. SZÁZAD KÖZEPÉIG

A jurisztokrácia kialakulása és a politikai élet eltolódása szempontjából érdemes megvizsgálni, hogy Nyugaton miként alakult a demokráciák sorsa az elmúlt évszázadban.

Fiatal tanársegédként az ELTE jogi karán, az államjogi tanszéken 1980 tavaszán egyik feladatom volt, hogy az oktatásba bevezetendő összehasonlító államjog című tárgyhoz készülő tananyag megírásában részt vegyek, majd ezt oktassam is. Tanszékvezetőm volt elvileg a szerzőtársam, de ő főként dékánként, majd rektorhelyettesként tevékenykedett, ráadásul sem előzetes anyagai, sem információi nem voltak e téren, így szabad kezet kaptam a tananyag létrehozásában. Állampárti diktatúra volt akkor már évtizedek óta, így nem volt itthon semmilyen komolyan vehető szakmai munka e téren, és érdemleges magyarnyelvű anyag sem állt rendelkezésre az államhatalom, illetve a kormányzat működéséről. Amellett szerencsére ekkor már a leninista történelmi materializmus ide vágó tételeit sem vették komolyan az egyetemeken, legalábbis a fővárosi szellemi légkörben nem. Így tiltás már nem volt abban a tekintetben, hogy érdemlegesen is elemzésre kerüljenek a nyugati demokráciák államhatalmi rendszerei. Némethudásom birtokában és a fővárosi nagykönyvtárak anyagaira támaszkodva így kutakodni kezdtem, és Carl Schmit 1928-as *Verfassungslehre*-je a német weimari köztársasági időkben érvényes európai államberendezkedéseit mutatta be számomra, Karl Loewenstein 1960-as évek elején írt vaskos monográfiái pedig a világháború

utáni évtizedben stabilizálódott nyugati demokráciák kormányzati felépítését vázolták fel.²

Különösen az utóbbi két nagy könyve – szembeállítva egyik oldalról a brit parlamentáris rendszer többségi kormányzaton nyugvó egységes hatalmát a demokrácia másik nagy rendszerét jelentő és a hatalmi ágak megosztásán nyugvó Amerikai Egyesült Államok rendszerével – volt számomra tanulságos. Mindkettő demokrácia, de az egyikben egyetlen választás köti a néphez az államhatalmat, és a választásból kinőve a többségi parlamenti kormányzat minden hatalmat megszerez az államban (amíg egy következő választáson kisebbségbe nem kerül, és az addigi ellenzék válik a centralizált többségi hatalom birtokosává), míg az amerikai modellben két, egymástól elválasztott választáson kerül át a néptől a hatalom, és a törvényhozási hatalom a kongresszusban elválasztva marad a másik választás által hatalomba emelt elnöktől és a csak neki felelős kormányzatától. E hatalommegosztás harmadik eleme, a bírói hatalom pedig a másik két hatalmi ág egymást korlátozó hatáskörei által működik, és így ennek révén ez is független lehet mindkét másiktól.

Loewenstein '50-es évek végi állapotokat szem előtt tartó monográfiái azonban nem tartalmaztak egy fontos változást, mely beindult már a II. világháború utáni európai újjáépítés során Nyugat-Európa országaiban, de csak az 1980-as évek elejére kezdte kimutatni teljes nyíltsággal a nyugat-európai demokráciák alapokat illetően megváltozott szerkezetét. A kontinentális Európa nyugati részein ugyanis kezdett megváltozni az a felépítés, amit az 1800-as évek monarchikus államhatalmától a nép általi választáson nyugvó demokráciák felé való eltolódás létrehozott. A mintát a legtöbb itteni országban az angoloktól vették át, és amit az írott alkotmány nélküli, pusztán evolúcióval kialakult angol többségi kormányzati rendszer létrehozott, azt itt egy írott alkotmányba átmásolva bevezettek. Először ezt az 1831-es belga alkotmányban vetették papírra – amely épp akkor szakad le Hollandiáról és alkalmas államhatalmi minta után kutatott –, majd az így papírra került és tüzetesebben elemezhetővé vált demokratikus állami rendszer vagy némi forradalmi ösztökéléssel vagy enélkül elterjedt az 1930-as évekig a legtöbb nyugat-európai országban. Ezek mind az angol, tehát egységes hatalmú, többségi kormányzaton nyugvó demokráciát jelentették a belga minta nyomán, vagy parlamentáris monarchiaként, vagy megszüntetve a monarchiát köztársasági elnökre cserélve az amúgy is pusztán szimbolikus hatalmi pozícióra visszaszorított államfői poszt betöltőjét. Ez azonban azt is jelentette, hogy a nyugat-európai államokban a többségi kormányzat vezetőjének az államhatalmon belül – a parlamenti ellenzéken túl – semmilyen ellenhatalmi konkurrens fékjével nem kellett számolnia, és speciális feltételek esetén ez az alig korlátozott hatalom fel tudta számolni az ellenzéket és a vele szembenálló szabad sajtót, ahogy azt a németeknél Hitler és az I. világháború más vesztes államaiiban ugyanígy a választók milliói által hatalomba juttatott pártvezérek megtették.

Az így a többségi demokrácia torzulásával létrejött egypártrendszereket a II. világháborúban leverő és őket megszálló Egyesült Államok győztes hatalomként irányította a nyugat-európai újjáépítést, és a jogászai segítségével ezt a diktatúrává könnyen átalakuló többségi demokráciát hatalmi ellensúlyokkal körbevett rendszerré igyekezett átalakítani. Ehhez egyrészt eszközt jelentette (Németország tartós megszállásán és kettéosztásán túl) egy egységes európai föderáció kigondolása a beleterelt nemzetállamokkal, amelyek így eleve egy osztott hatalmi szerkezetbe kerültek – otthonról az ellenzék által szorongatva, az európai integrációban pedig az itteni hatalmi szervek révén a helyi ügyekbe beleszólvá

az Egyesült Államok a többségi demokráciát hatalmi ellensúlyokkal körbevett rendszerré igyekezett átalakítani

2 Lásd Carl SCHMITT: *Verfassungslehre*, Duncker und Humblot, München–Leipzig, 1928; Karl LOEWENSTEIN: *Verfassungslehre und Verfassungspraxis der Vereinigten Staaten*, Springer, Berlin, 1959; Karl LOEWENSTEIN: *Staatsrecht und Staatspraxis von Großbritannien*, Springer, Berlin, 1967; Karl LOEWENSTEIN: *Verfassungslehre*, Mohr, Tübingen, 1959 (ez Loewenstein egy eredetileg angolul publikált munkájának – *Political Power and the Governmental Process*, 1957 – német nyelvű átdolgozása).

Akadály I. – A Szabad sajtó út
(egykor Eskü út) és a Március 15.
tér sarka 1945-ben
(Fortepan)

és ellenőrizve. Másrészt azonban létrehozta Németországban egy olyan erős alkotmánybíráskodást is a többségi kormányzat felett, amely a legerősebb módon ellenőrzés alá vette a milliók által megválasztott többségi kormányzat minden lépését. Ez a kívülről is megerősített belső állami hatalommegosztás a többségi kormányzat és az öt ellenőrző alkotmánybíróság révén kezdte elterjeszteni azt a véleményt a alkotmányjogászok és a politikai elemzők között, hogy a hatalommegosztás nem pusztán az USA prezidenciális rendszerének a sajátossága, hanem egy államban a demokrácia nem is lehetséges hatalommegosztás nélkül. Ennek révén az addig a kormányzat pénzügypolitikájának elengedhetetlen részeként felfogott jegybankok kivonását kezdték követelni a többségi kormányok alól egyes szakmai körökben, és vagy ennek nyomására, vagy alkotmánybírói döntésekkel kikényszerítve a jegybankokat fokozatosan kiszakították a többségi kormányzat hatóköréből a legtöbb nyugat-európai országban. Ezt 1970-től kezdve különösen felgyorsította az USA-ból és a britektől kiinduló változás, amely a monetáris világrend kialakítása felé törekedett, és ez az 1980-as évektől egyrészt az államhatárok felszakítására ösztönzött, illetve egy globális gazdasági rendbe való beilleszkedésre kényszerítette Európa és

a világ országait, másrészt a pénzügypolitikát kivette a nemzetállami kormányzatok kezéből, és egy globális pénzügyi oligarchia ellenőrzése alá helyezte az államokat.

Az először a németeknél intézményesített erős és többségi demokráciát korlátozó alkotmánybíráskodás az 1990-es évektől egész Európában, majd innen kiáramolva a világ sok országában elterjedt,³ de ugyanígy bevetté vált a jegybankok és a pénzügypolitika elszakítása is a többségi kormányzattól. Ezek mellett azonban nagyhatalmú bírói önkormányzatok a bíráskodás igazgatását is leszakították több országban a többségi kormányzat igazságügyi minisztériumáról, és a bírói kar elitjének önálló bírói hatalmát hozták létre, amely az addigi szigorúan törvényhez kötött bíráskodást is kezdte fellazítani, és kezdte ezt felcserélni a kreatív bírói jogértelmezésekkel. Több helyen bevezették ezen túl az ellenhatalmak nélkül pusztá diktatúrának minősített többségi kormányzat ellensúlyozására az ügyészségek leszakítását a kormány ellenőrzése alól, de ugyanígy a média igazgatására és frekvenciaügyeinek szervezésére létrehozott főhatóság is leszakításra került innen, mint ahogy a pénzügyi számvevőszék vagy az egyetemi-tudományos szféra feletti tudóskorporációként értelmezett tudományos akadémia is. Nem is beszélve a területi önkormányzatokban rejlő hatalommegosztási lehetőség kiaknázásáról az EU-ban, és ezek hatalmi ellensúlyokkénti átférfalásáról régiókká, amellyel a tagállamok területi szétszakítását lehetett elérni, és ezeket az államokon belüli régiókat közvetlenül összekötve az Európai Unióval, az egyes tagállamokat belülről is gyengíteni lehetett, amely az európai nemzetállamok föderációba kényszerítésével szembeni ellenállást is csökkenteni tudta.

E tendenciák már alaposan előrehaladtak a 1980-as évek végén, amikor a szovjet birodalom összeomlása nyomán a közép- és kelet-európai kisállamok kiszabadultak az egypártrendszerből, és a nyugati minták után kutatva kialakították új, demokrácián nyugvó állami rendszereiket. Nézzük meg ezt a folyamatot, elsősorban már csak Magyarországra összpontosítva.

A '90-ES ÉVEK MAGYAR PARLAMENTARIZMUSA

Az 1989-es rendszerváltáskor itthon elsősorban a német alkotmányjogi berendezkedést igyekeztek lemásolni, annak egyes megoldásait átvéve, de nem észelve az időközben Nyugaton középpontivá tett hatalommegosztás fontosságát, így ez utóbbit nem is említették az 1989-es alkotmányrevízió utáni alkotmányszövegben. Sőt ennek 19. §-ában az országgyűlést a népszuverenitás letéteményeseként az állami kormányzat központjaként határozták meg.

Mellette azonban létrehozták a nagyon széles jogkörökkel ellátott és minden állami szerv felett állónak deklarált Alkotmánybíróságot, amely a német minta nyomán még szélesebbre tágította hatáskörét, és ez a szerv a 31/1990-es döntésében mintegy pótolva az alkotmányból hiányzó elvet, kimondta, hogy a hatalmi ágak megosztása a magyar államszervezet lefontosabb elve. Mivel működő alkotmányjogtudósi közösség nem létezett itthon az egyetemeken, így senki sem akadt fenn azon, hogy miként teheti meg alkotmányi alap nélkül ezt egy alkotmánybírói testület, így e döntés után – már ezt alapul véve és állandóan megidézve – az alkotmánybírák kötelezték a törvényhozót, hogy új és új törvényekkel egy sor állami szektort szakítson ki a többségi kormány fennhatósága alól, és annak ellensúlyaként inkább önálló hatalmi szektorként hozták létre ezeket. Így 1993-ban a jegybankot és vele a pénzügypolitika alapjait vették ki az új jegybanki törvénnyel a pénzügyminisztériumi behatás alól, majd 1997-ben a bírói kar önálló hatalmi szerveződését és öngazgatási központi szervét hozták létre, leszakítva az igazságügyi minisztériumtól; közben 1996-ban olyan erős ombudsmani hivatalokat állítottak fel egy új törvényben, amelyek még magát az országgyűlést és a kormányt is ellenőrizhették. Ezt tetézte be, hogy a média- és a frekvenciaügyek irányítására 1996-ban szintén

3 Lásd ennek részletes elemzését: POKOL Béla: *Az európai jurisztokrácia globális exportja*, Jogelméleti Szemle 2019/1., 78–108.

a többségi kormánytól elszakított központi testületet hoztak létre a kormány-
pártok és parlamenti ellenzéki pártok embereivel feltöltve. De ezek mellett
a mindenkori többségi kormányzat lebénítása felé hatott az is, hogy a legtöbb
fontos terület úgy került be az alkotmányi szövegbe 1989-ben, hogy azokra
csak kétharmados minősített többségű törvényekkel lehetett hozzászólni, és
így az ellenzéki pártok beleegyezése nélkül nem lehehet ezeket újraszabályoz-
ni, akármennyire is szükségessé vált. Mindezt úgy tálalták a közvélemény előtt,
hogy ez a demokrácia nélkülözhetetlen követelménye, és ez mindig is így volt
minden nyugati demokráciában, és csak a diktatúrák kedvelői akarnak ha-
talmi ellensúlyok nélküli többségi kormányzatot.

Ténylegesen azonban ez a szétszakított állami szerkezet szinte le volt bé-
nítva cselekvőképességében, és ez egy kicsit is lényeges probléma felmerülé-
sekor sok évre eltolta az erre való állami reakció megtételét, nem is beszélve
külpolitikai téren a teljesen legyengített állam cselekvőképességének hiányáról.
A többségi kormányzatnak ez a lebénítása különösen akkor vált erőssé, ha
éppen olyan kormányzat regnált, melynek alig volt médiahatalmi, gazdasági
és szellemi hatalmi háttere a magánszférában az ellenzékhez képest. Ez jelle-
mezte a rendszerváltás utáni első kormányt, amely semmilyen hozzá közel
álló nemzeti-konzervatív irányultságú médiával nem rendelkezett, de ugyan-
így a szellemi hatalmi csoportok az egyetemeken és az akadémiai kutatóinté-
zetekben, mint a gazdasági vállalkozói csoportok is (utóbbiak a régi szocialista
vállalatigazgatók közül kikerülve) mind a baloldali ellenzékhez húztak. Alig
hónapokkal a győztes parlamenti választásuk után szinte szétépte az akkori

» a legyengített államok veszélytelenné váltak a globális gazdasági világrend számára

többségi kormányt a médiahatalom, a bal-
liberális szellemi hatalmi csoportok és a kor-
mánnal szemben ellenséges gazdasági hata-
lom. Ténylegesen az alkotmánybírák is csak
ilyen háttér mellett tudták a többségi kormány
előbb vázolt további gyengítését elérni, mert
az ellenzék mellett álló magánhatalmak kórus-
ban ujjongtak minden, a kormányt gyengítő

alkotmánybírói döntés után. Amikor aztán 1994-ben a média-, a szellemi
és gazdasági magánhatalmakkal megtámogatott szociálliberális kormány-
zat került kormányra, és ha szelídebben is, de még mindig erősen ellenőrizték
az alkotmánybírák a kormány intézkedéseit és parlamenti törvényeit, akkor
ugyanazok a médiaérteliségek, akik korábban kórusban ujjongtak a törvény-
megsemmisítések felett, most meghökkenve konstataáltak, hogy „kérem, itt
taláros kormányzás folyik”. Mindezek ellenére ez a hatalmi ágak sokaságának
leszakításával legyengített többségi kormányzat elbukdászolt a 2010-es kéthar-
mos nemzeti-konzervatív hatalmi váltásig, amely végül 2011-ben egy új al-
kotmány, az Alaptörvény megalkotásával hozott létre egy új közjogi rendszert.

AZ ALAPTÖRVÉNY ÉS A TÖBBSÉGI DEMOKRÁCIA

Az új rendszer elemzése előtt jelezni kell, hogy a többségi demokráciák sokszo-
ros hatalmi ellenúlyokkal való legyengítése, és egy sor állami szektor kiemelé-
se a parlamenti választásoktól függő többségi kormány kompetenciája alól, az
időközben erőssé vált magánhatalmi szerveződések felszabadította az álla-
mok ellenőrzése alól, különösen mert az 1970-től induló monetáris világkapi-
talizmus a globális világcégek és bankcsaládok sűrű szerveződését létrehozva
minden államon belül ezeket tette a magángazdaságok nagy részének végső
tulajdonosává.⁴ A legyengített államok és ezek millióktól függő demokráciája
a hatalommegosztás révén veszélytelenné váltak a globális gazdasági világrend
urai számára. De ugyanígy a szintén ezek által ösztökélt világállami képződ-
mények – és ezek részeként a kontinentális félföderatív szerveződések, mint az

⁴ E folyamat részletes elemzéséhez lásd Kees van der Pijl: *The Making of an Atlantic Ruling Class*, Verso, London, 1984; Uő.: *Global Rivalries from the Cold War to Iraq*, London, 2006. Vö. magyar nyelven Pokol Béla: *Globális uralmi rend*, I–II., Kairoz, Budapest, 2005–2008.

Akadály II. – Betonból öntött harckocsiakadályok 1944-ben (Fortepan)

EU is – a nemzetállamok felett előnyösebb helyzetbe jutnak a velük folytatott folyamatos hatalmi küzdelmeikben a tagállamok hatalommegosztás általi extrém szétszakítottsága folytán.

Ez a hatalommegosztás általi szétszakítottság és ezzel az állam legyengítése azonban csak addig tarthat, amíg egy alkotmányozó erővé váló többség létre nem jön egy országban, és ezzel egy új alkotmányt és új hatalmi szerveket létrehozva a felfokozott hatalmi többség a többségi kormányzaton túli ellenhatalmakat is fokozatosan elfoglalva véget vethet az adott állam legyengítésének. Nem szüntetheti meg ekkor sem a régi hatalom által az ellensúlyi posztokba ültetettek megbízatását, de ez néhány év alatt lejár, és ha stabil ez az alkotmányozó többség, akkor ezekbe a politikai értékeivel egyezőt választ meg, és ezzel át tudja hidalni a többségi kormányzat és az ellensúlyi hatalmak közötti ellentétek nagy részét. Ekkor mind a globális magánhatalmak felett ismét meghatározó erőt tud szerezni és megegyezésre tudja ezeket kényszeríteni (saját profitjuk érdekében), mind pedig a világállami képződményekkel és a kontinentális félföderációval szemben is hatékonyan tud fellépni. Ennél fogva nincs nagyobb rémkép a globális erők számára, mint egy-egy országban egy alkotmányozó erővé váló demokratikus többség létrejötte, mely megszüntetheti az adott ország addigi legyengítését és kiszolgáltatottságát a globális erők és a félföderatív regionális szerveződések urai felé. Az ezt elérő pártvezérek Brüsszelben és a globális világrend más központjaiban nem a demokrácia hőseinek számítanak, hanem „gaz populistáknak”, akik nem átalják azt hirdetni, amit a tömegek akarnak, és ami az egyes államon belüli többségnek megfelel.

Az alkotmányozó többséget elért hazai politikai erők alaposan megtapasztalták 2010 után a demokratikus eredményeik miatti zord hangulatot a világrend urai felől, illetve az ezáltal indukált szankciókat. Eléggő megbízható információk szerint 2011 őszén szinte csak a véletlen mentette meg ezt a vezetést a kívülről szervezett államcsíny elszenvetésétől. A 2016-os amerikai hatalmi váltásig, amely szakított az addigi erőszakos beavatkozási politikával, a legkomolyabban fennállt Magyarországon is egy kívülről indukált hatalmi felfordulás végrehajtása, de azóta ez elhárulni látszik, és a létrehozott új alaptörvényi rend stabilizálódási esélyekkel bír a jövő évtizedekre.

Ha láttuk, hogy egy adott állam legyengítése az elmúlt évtizedekben a hatalmi ágak sokszoros kibővítésével és ezek megosztásával, illetve ezeknek a választásoktól függő többségi kormányzattal való szembefordításával jön létre, akkor magától adódik a kérdés: mit tett e téren a 2011-es új magyar Alaptörvény? Mennyire szüntette meg ezt az extrém hatalmi szétszakítottságot? Azért olyan erős most a mai magyar kormányzat mind befelé, mind külpolitikai téren – amilyen talán soha nem volt a elmúlt évszázadban –, mert az extrém szintig vitt hatalommegosztást nélkülöző és jórészt csak a többségi kormány

**nincs nagyobb rémkép
a globális erők számára, mint
az alkotmányozó erővé váló
demokratikus többség**

erejétől függő államhatalmi szerkezetet hozott létre alkotmányi berendezkedésként? A válasz ezekre az, hogy nem. Ez a közjogi rendszer minden eddig létrehozott hatalmi ellensúlyt megtartott, sőt ezek parlamenti ciklusnál hosszabb ciklusait még csak tovább nyújtotta több esetben, és 6, 9, illetve 12 éves ciklusokban tartotta meg a parlamenti többségi kormány ellensúlyait. Azonban az ezeket a posztokat betöltők ciklusának lejártá-

val fokozatosan politikai értékeivel egyezőket igyekezett kiválasztani e posztokba. Ezzel bár fennmaradt – sőt növekedett – strukturálisan a hatalmi szétszakítottság az államhatalom egészét tekintve az alkotmányjogi formák szintjén, de a legtöbb hatalmi poszton azonos értékvilág megjelenése a szétszakítottságot és a radikális hatalmi ágakra szétbontást pacifikálni tudta. A nagy kérdés persze az, hogy egy esetleges többségi kormányváltás a jövőben, nagyobb mértékben eltérő politikai értékvilágot a kormányprogramba emelve – miközben megőröklí a kórusban szembenálló hatalmi ellensúlyokat! –, miképpen tud lebénulás nélkül működni.

Írásom végső konklúziója tehát a 2011-es új magyar alkotmányi szerkezetéről az, hogy bár a politikai mindennapokban a hatalmi ágak megsokasodása és ezek leszakítása a többségi kormányzatról nem érezhető, de ez strukturálisan semmit nem csökkent, sőt növekedett. Egy ellentétes politikai értékeket képviselő többségi kormányzat létrejötte esetén ez az államhatalmi szétszakítottság az extrémén erős hatalommegosztás révén aztán a legnagyobb erővel reaktiválódhat. A lengyeleknél 2015-ben ez a helyzet a radikálisan eltérő értékeket képviselő kormány hatalomra kerülésével a kormány és az alkotmánybírák között majdnem polgárháborús állapotokat hozott létre. A magyar politikai teoretikusoknak és alkotmányjogászoknak ezért kellene gondolatban egy ilyen helyzetre előreszaladni, és minél intenzívebben elmélkedni ezen, mert nálunk a hatalmi ellensúlyok méginkább el vannak szakítva a többségi kormánytól, mint ahogy az a lengyeleknél látható. ■